

NORGES HØYESTERETT

Den 26. mars 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Stabel, Endresen og Matheson i

HR-2015-00682-U, (sak nr. 2015/95), straffesak, anke over dom:

I.

A

(advokat Kim Gerds)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

II.

B

(advokat Knut Helge Hurum)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

III.

C

(advokat Lars Christian Sunde)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

IV.

D

(advokat Hans Kristian Skarpholt)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

truffet slik

BESLUTNING:

- (1) Saken gjelder anke til Høyesterett over lagmannsrettens dom i straffesak vedrørende merverdiavgiftsbedrageri mv.

(2) Oslo tingrett avsa 21. februar 2013 dom med slik domsslutning:

"1. D, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av straffeloven § 317 fjerde ledd jf første ledd og merverdiavgiftsloven § 72 nr 1 og 3 jf straffeloven § 270, sammenholdt med straffeloven § 62 til en straff av fengsel i 1 – ett – år og 4 – fire – måneder. I straffen kommer 34 – trettifire – dager til fradrag for utholdt varetekt.

Han dømmes til å betale staten ved skattedirektoratet en erstatning begrenset oppad til kr 1 005 963 – enmillionfemtusennihundreogsekstire – for tapt merverdiavgift for 1. termin 08 med tillegg av forsinkelsesrente fra 30 dager etter påkrav, jf lov om forsinkelsesrente av 1976.

Han dømmes til, in solidum med B, til å betale staten ved skattedirektoratet en erstatning begrenset oppad til 3 – tre – MNOK for tapt mva for 1. termin 08 med tillegg av forsinkelsesrente fra 30 dager etter påkrav, jf lov om forsinkelsesrente.

2. C, født 00.00.1971, frifinnes for post I.

Han dømmes for overtredelse av straffeloven § 317 fjerde ledd jf første ledd, sammenholdt med straffeloven § 64 i forhold til Borgarting lagmannsretts dom av 21.11.2008 til en straff av fengsel i 5 – fem – måneder. I straffen kommer 34 – trettifire – dager til fradrag for utholdt varetekt.

3. E, født 00.00.1966, frifinnes.

4. B født 00.00.1955, dømmes for overtredelse av dømmes for overtredelse av merverdiavgiftsloven § 72 nr 1 og 3 jf straffeloven § 270 jf § 271 og straffeloven § 317 fjerde ledd jf første ledd, jf strl § 49, sammenholdt med straffeloven § 62, til en straff av fengsel i 2 – to – år og 6 – seks – måneder. Straffeloven § 64 er anvendt i forhold til to forelegg vedtatt 29.06.2008 og 27.02.2011.

Han dømmes in solidum med D til å betale staten ved skattedirektoratet en erstatning begrenset oppad til 3 – tre – MNOK for tapt mva for 1. termin 08 med tillegg av forsinkelsesrente fra 30 dager etter påkrav, jf lov om forsinkelsesrente.

5. A, født 00.00.1975, dømmes for overtredelse av merverdiavgiftsloven § 72 nr 1 og 3 jf straffeloven § 270, jf § 49 til en straff av fengsel i 10 – ti – måneder. Straffeloven § 64 er anvendt i forhold til to forelegg vedtatt 22.07.2011 og 07.02.2012. I straffen kommer 34 – trettifire – dager til fradrag for utholdt varetekt.

Han dømmes til å betale saksomkostninger med kr 8 000,- – åttetusen –.

6. F, født 00.00.1966, frifinnes."

(3) D, C, B, A og Økokrim anket dommen til Borgarting lagmannsrett. Ankene over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet og erstatningskravene ble henvist til ankeforhandling.

(4) Borgarting lagmannsrett avsa 11. desember 2014 dom med slik domsslutning:

"1. D, født 00.00.1964, frifinnes for tiltalebeslutningens post II.

2. D, født 00.00.1964, dømmes for overtredelse av merverdiavgiftsloven (1969) § 72 nr. 1 og 3 jf. straffeloven § 270 jf. § 271 til fengsel i 9 – ni – måneder. Straffen kommer i tillegg til Bergen tingretts dom av 17. november 2011, jf. straffeloven § 64 første ledd.

Til fradrag i straffen kommer 34 – trettifire – dager for utholdt varetekt.

3. C, født 00.00.1973, dømmes for overtredelse av merverdiavgiftsloven (1969) § 72 nr. 1 og 3 jf. straffeloven § 270 jf. § 271 og straffeloven § 317 fjerde ledd jf. annet ledd, sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til fengsel i 10 – ti – måneder. Straffen kommer i tillegg til Borgarting lagmannsretts dom av 21. november 2008, jf. straffeloven § 64 første ledd.

Til fradrag i straffen kommer 34 – trettifire – dager for utholdt varetekt.

4. D, født 00.00.1964, og C, født 00.00.1973, dømmes in solidum til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale 975 000 – nihundreogsyttifemtusen – kroner i erstatning til staten ved Skattedirektoratet, med tillegg av lovens forsinkelsesrente, jf. forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd, fra forfall til betaling skjer.
5. B, født 00.00.1955, frifinnes for tiltalebeslutningens post II.
6. B, født 00.00.1955, dømmes for overtredelse av merverdiavgiftsloven (1969) § 72 nr. 1 og 3 jf. straffeloven § 270 jf. § 271 til fengsel i 2 – to – år. Straffen kommer i tillegg til forelegg vedtatt 29. juni 2008 og 27. februar 2011, jf. straffeloven § 64 første ledd.
7. B, født 00.00.1955, og D, født 14. oktober 1964, dømmes in solidum til innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse å betale 3 000 000 – tremillioner – kroner i erstatning til staten ved Skattedirektoratet, med tillegg av lovens forsinkelsesrente, jf. forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd, fra forfall til betaling skjer.
8. A, født 00.00.1975, dømmes for overtredelse av merverdiavgiftsloven (1969) § 72 nr. 1 og 3 jf. straffeloven § 270 jf. § 271 jf. § 49 til fengsel i 11 – elleve – måneder. Straffen kommer i tillegg til forelegg vedtatt 22. juli 2011 og 7. februar 2012, jf. straffeloven § 64 første ledd.

Til fradrag i straffen kommer 34 – trettifire – dager for utholdt varetekt.

9. Sakskostnader idømmes ikke."

- (5) D, C, B og A har anket til Høyesterett.
- (6) Anken fra D gjelder saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Anken fra B gjelder saksbehandlingen og straffutmålingen. Anken fra A gjelder straffutmålingen.
- (7) C, som i tingretten ble frifunnet for tiltalens post I, har anket over saksbehandlingen, lovanvendelsen og straffutmålingen. Til støtte for anken er det i korte trekk anført:
- (8) Det innebærer en saksbehandlingsfeil at tiltalebeslutningen mot C var mangelfull. Det var ikke individualisert hvilken av to avtaler/transaksjoner som ble innrapportert i avgiftsoppgaven og dette var til hinder for forberedelse av saken. Det var heller ikke konkretisert hva Cs medvirkningshandling besto i.
- (9) Subsidiært anføres det at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle, idet det er uklart om lagmannsretten har forstått at det var et særskilt bevistemåte hvilken av to avtaler som ble innrapportert.
- (10) Det foreligger også saksbehandlingsfeil som følge av at saken mot C skulle ha vært utsatt på grunn av sykdom.
- (11) Lagmannsretten har lagt et feilaktig medvirkningsbegrep til grunn. Subsidiært gjøres det gjeldende at domsgrunnene er mangelfulle for så vidt gjelder dette.

(12) Straffutmålingen har blitt for streng. Det gjøres gjeldende at det ikke er lagt tilstrekkelig vekt på tidsforløpet og på anvendelsen av straffeloven § 64.

(13) Det er fra Cs side lagt ned slik påstand:

"Prinsipalt: Lagmannsrettens dom oppheves.

Subsidiært: Anken fremmes."

(14) Økokrim har for så vidt gjelder anken fra C bestridt at det foreligger feil ved lagmannsrettens dom. Det var ikke mangler ved tiltalebeslutningen. Når det gjelder Cs sykdom bestrides det at saken skulle ha vært utsatt. Det vises til at lagmannsretten tok hensyn til alle anmodninger om å lette problemene eller å avslutte tidligere. Lagmannsretten har videre lagt til grunn en korrekt forståelse av medvirkningsbegrepet og det er utmålt en riktig straff.

(15) Økokrim har for så vidt gjelder anken fra C lagt ned slik påstand:

"Anken fra C tillates ikke fremmet

**Subsidiært:
Anken forkastes"**

(16) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:

(17) Anken fra A er for sent fremsatt. Utvalget går likevel ikke inn på om dette bør føre til avvisning, jf. straffeprosessloven § 318 andre ledd. Utvalget finner enstemmig at verken avgjørelsens betydning utenfor den foreliggende sak eller andre grunner tilsier at anken blir fremmet for Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323. Anken fra A tillates derfor ikke fremmet.

(18) Når det gjelder ankene fra D og B bemerker utvalget at det er anført at lagmannsrettens begrunnelse for frifinnelse under tiltalens post II, innebærer en krenkelse av uskyldspresumsjonen.

(19) Lagmannsretten har i relasjon til tiltalens post II for både D og B uttalt at forholdet etter lagmannsrettens syn må anses som medvirkning til bedrageri, og at D og B derfor må frifinnes for hvitvasking, jf. Rt. 2006 side 862. Lagmannsretten viser videre til at straffeprosessloven § 38 er til hinder for at lagmannsretten endrer subsumsjonen til medvirkning til bedrageri.

(20) Etter utvalgets syn har lagmannsretten ved også å ta stilling til subjektiv skyld for den straffbare handlingen som det ikke var reist tiltale for, krenket uskyldspresumsjonen, jf. EMK artikkel 6 nr. 2 og Grunnloven § 96 andre ledd.

(21) At utvalget nå konstaterer krenkelse og tar avstand fra lagmannsrettens begrunnelse, er etter forholdene tilstrekkelig botemiddel etter EMK artikkel 13, jf. HR-2014-524-U avsnitt 6 med videre henvisninger. Utvalget kan ikke se at det ikke var anledning for lagmannsretten til å ta hensyn til forholdene ved vurderingen av om det var ført tilstrekkelig bevis for tiltalepost I for B.

(22) Utvalget finner enstemmig at verken anførselene om krenkelse av uskyldspresumsjonen, eller det som for øvrig er anført i ankene fra D og B gir tilstrekkelig grunn til at saken fremmes for

Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323. Ankene tillates derfor ikke fremmet.

- (23) Når det gjelder anken fra C bemerker utvalget at C ble frifunnet for tiltalens post I i tingretten og domfelt i lagmannsretten. Han har derfor ankerett, i den forstand at hans anke til Høyesterett bare kan nektes fremmet dersom utvalget enstemmig finner det klart at den ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje setning. En eventuell beslutning om å nekte anken fremmet, skal begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (24) C har anført at tiltalebeslutningen post I var mangelfull. Det er vist til at det ikke sies noe om hvilken medvirkningshandling C skal ha begått, at det ikke er presisert hvilken av to transaksjoner man mener har ledet til urettmessig utbetaling av merverdiavgift, og at det ikke er presisert hvilke forhold som medfører at innrapporteringen var "urettmessig".
- (25) Det følger av straffeprosessloven § 252 nr. 4 at tiltalebeslutningen skal inneholde "en kort, men så vidt mulig nøyaktig beskrivelse av det forhold tiltalen gjelder, med opplysninger om tid og sted". Kravet til individualisering må ses i sammenheng med kravene som følger av EMK artikkel 6 nr. 3 a. Det kreves i utgangspunktet ikke at medvirkningshandlinger er uttrykkelig nevnt i gjerningsbeskrivelsen.
- (26) Utvalget kan ikke se at tiltalebeslutningen post I var mangelfull. Det fremgår av tiltalen hvilken momstermin det dreier seg om, at det urettmessig skal være ført opp fradrag og størrelsen på den urettmessige tilbakeføringen. Det er klart at det både i tingretten og lagmannsretten har vært bevisførsel rundt de to aktuelle transaksjonene og hvilken rolle C har hatt i tilknytning til innrapporteringen.
- (27) C har også gjort gjeldende som saksbehandlingsfeil at saken skulle ha vært utsatt som følge av hans sykdom. Det gjøres gjeldende at sykdommen forhindret C fra å ivareta egne interesser, at den påvirket hans forklaring og at han ikke fikk kommunisert med forsvareren sin i tilstrekkelig grad under forhandlingene.
- (28) Lagmannsretten avslo før ankeforhandlingen begjæring fra C om utsettelse av saken. Det fremgår av rettsboken i lagmannsretten at det ble tatt hensyn til Cs sykdom under ankeforhandlingen ved at saken ble utsatt på grunn av sykdommen en dag og ved at C enkelte dager ble tillatt å forlate retten tidligere. Forsvarer har ikke underveis i saken begjært utsettelse av saken eller bedt om at det protokolleres forhold vedrørende sykdommen i rettsboken.
- (29) Utvalget kan etter dette ikke se at det foreligger feil ved lagmannsrettens saksbehandling.
- (30) Når det gjelder lovanvendelsen har C anført at lagmannsretten har lagt et uriktig medvirkningsbegrep til grunn. Subsidiært anføres det at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle på dette punkt.
- (31) Etter utvalgets syn fremgår det av lagmannsrettens dom at lagmannsretten har lagt til grunn et riktig rettslig utgangspunkt for vurderingen av om C kunne straffes for medvirkning. Det fremgår også av lagmannsrettens dom hvilken rolle retten har lagt til grunn at C hadde. Utvalget kan således ikke se at det hefter feil ved lagmannsrettens lovanvendelse eller at domsgrunnene er mangelfulle.
- (32) Utvalget kan heller ikke se at de øvrige anførselene fra Cs side om feil ved lagmannsrettens saksbehandling og lovanvendelse kan føre frem.

- (33) Ved straffutmålingen tok lagmannsretten utgangspunkt i en samlet straff på 1 år og 6 måneder. Etter fradrag for bl.a. saksbehandlingstiden og etter å ha tatt hensyn til anvendelsen av straffeloven § 64, satte lagmannsretten straffen til fengsel i 10 måneder.
- (34) Utvalget kan ikke se at den utmålte straffen står i noe åpenbart misforhold til den straffbare handlingen, jf. straffeprosessloven § 344.
- (35) Høyesteretts ankeutvalg finner det etter dette enstemmig klart at anken fra C ikke vil føre frem på noe punkt. Den reiser heller ikke spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, og det er ikke av andre grunner særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett.

S L U T N I N G :

Ankene tillates ikke fremmet.

Clement Endresen
(sign.)

Ingse Stabel
(sign.)

Wilhelm Matheson
(sign.)

Riktig utskrift: